

Hvor i Norge finner vi de bevaringsverdige storferasene?

skog +
landskap

Wendy Fjellstad og Svein Olav Krøgli

Det finnes seks bevaringsverdige storferaser i Norge: Sidet trønderfe og nordlandsfe (STN), vestlandsk fjordfe, telemarkfe, østlandsk rødkolle, vestlandsk raudkolle og dølafe. Her viser vi hvor i Norge det finnes avlskyr av disse storferasene.

Bakgrunn

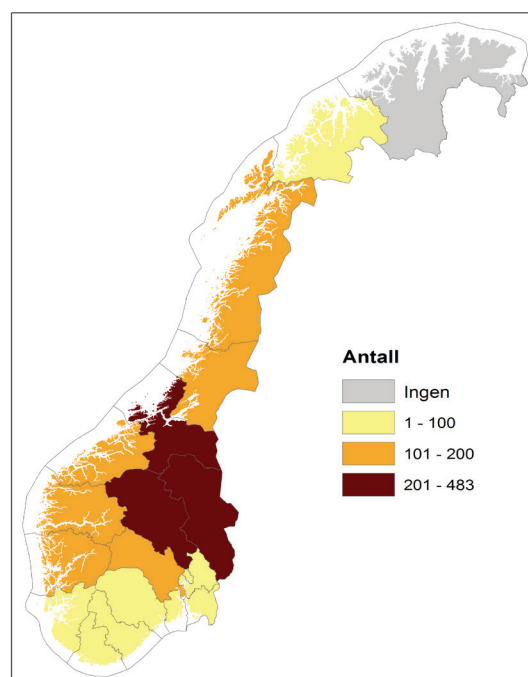
En storferase betegnes som bevaringsverdig hvis det er en nasjonal rase med færre enn 3000 avlskyr. Rasen skal ha vært i Norge i minst fem generasjoner, ha spesielle særtrekk som skiller den fra andre raser, og skal kunne vurderes som genetisk unik. Rasen skal også ha eller ha hatt næringsmessig og kulturhistorisk betydning.

Her viser vi den geografiske fordelingen av avlskyr, både totalt per fylke (Figur 1) og per rase (Figur 2). Kartene er basert på data fra Kuregisteret, slektskapsdatabasen ved Norsk genressurscenter.

I 2014 var det 493 landbruksforetak med bevaringsverdige storferaser, med til sammen 2482 avlskyr. Oppland er det fylke med flest slike kyr, med 19 % av alle de registrerte avlskyr i Norge. Hedmark og Sør-Trøndelag kommer nest på listen, med ca. 12 % hver. Finnmark er det eneste fylket uten avlskyr av de bevaringsverdige storferasene.

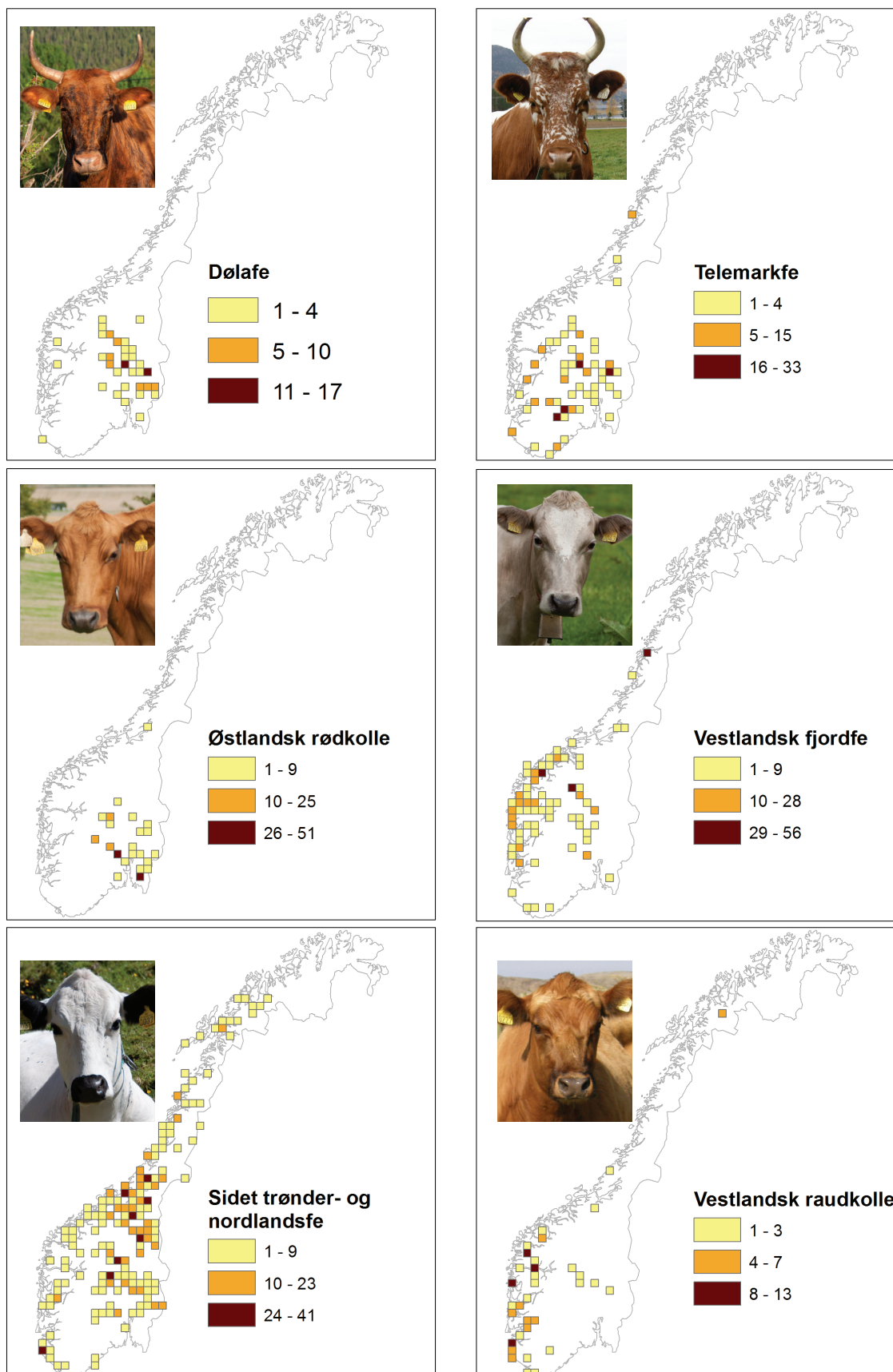
I Finndalen i Lom, Oppland, finnes telemarkfe, vestlandsk fjordfe, STN og dølafe i samme buskap. Foto: Anna Rehnberg, Norsk genressurscenter.

Figur 1: Totalt antall avlskyr av bevaringsverdige storferaser per fylke.

Når det gjelder fordelingen mellom rasene er det STN som er vanligst, med 1191 avlskyr (48 %). STN finnes i alle fylker unntatt Østfold og Finnmark. Vestlandsk fjordfe er den nest vanligste rasen (22 %) etterfulgt av telemarkfe (11 %). De mest kritisk truede rasene, østlandsk rødkolle (8 %), vestlandsk raudkolle (5 %) og dølafe (5 %) har alle færre enn 200 avlskyr.

Kartene i Figur 2 viser at det fortsatt er spor etter den tradisjonelle regionale tilhørigheten som ligger i rasenavnene. Det er allikevel bare en fjerdedel av telemarkskyrene som finnes i Telemark, mens det er like mange i Oppland og 14 % holder til i Hedmark. Oppland, sentralt plassert i landet, er det eneste fylket hvor alle seks bevaringsverdige storferaser er representert.

Figur 2: Forekomst av de seks ulike bevaringsverdige storferasene i Norge. Hvert foretak med bevaringsverdige storferasener er knyttet til et landsdekkende rutenett og fargene viser antall avlskyr per rute. Rutenettet som benyttes er en nasjonal standard¹ og her bruker vi en versjon med 25 x 25 km ruter. Foto: Anna Rehnberg, Norsk genressursenter.

¹Strand & Bloch 2009. Statistical grids for Norway. Documentation of national grids for analysis and visualisation of spatial data in Norway. Statistics Norway 09/2009.